

Vyvěšeno dne: 8. 6. 2026

Svěšeno dne: 23. 6. 2026

30 Cdo 1794/2025-87

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Hany Poláškové Wincorové a soudců Mgr. Viktora Sedláka a JUDr. Pavla Simona v právní věci žalobkyně **Sklípek s. r. o.**, IČO 28406621, se sídlem v Praze 5, Musílkova 568/35, zastoupené Mgr. Kryštofem Kobedou, advokátem se sídlem v Praze 10, Šrobárova 2002/40, proti žalované **České republice – Ministerstvu vnitra**, se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 936/3, o náhradu škody ve výši 357 499,86 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 8 C 292/2023, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 2. 2025, č. j. 53 Co 33/2025-66, t a k t o :

I. Dovolání **se zamítá** v rozsahu, ve kterém směřuje proti té části výroku I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 2. 2025, č. j. 53 Co 33/2025-66, již byl potvrzen výrok I rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 21. 10. 2024, č. j. 8 C 292/2023-38.

II. Ve zbývajícím rozsahu **se dovolání odmítá**.

III. Žalobkyně **je povinna** zaplatit žalované na náhradu nákladů dovolacího řízení částku 300 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se (po částečném zastavení řízení pro zpětvzetí části žaloby) po žalované domáhala zaplacení částky 357 499,86 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,5 % ročně z této

částky od 2. 7. 2021 do zaplacení jako náhrady škody, která jí měla vzniknout v období od 1. 1. 2021 do 11. 4. 2021 na základě opatření vlády vydaných podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů (tj. usnesení vlády č. 1332 ze dne 14. 12. 2020 ve znění usnesení vlády č. 1341 ze dne 17. 12. 2020 a ve znění usnesení vlády č. 1374 ze dne 23. 12. 2020, usnesení vlády č. 1376 ze dne 23. 12. 2020 ve znění usnesení vlády č. 12 ze dne 7. 1. 2021, usnesení vlády č. 53 ze dne 18. 1. 2021, usnesení vlády č. 57 ze dne 22. 1. 2021, usnesení vlády č. 78 ze dne 28. 1. 2021, usnesení vlády č. 119 ze dne 8. 2. 2021, usnesení vlády č. 125 ze dne 14. 2. 2021, usnesení vlády č. 126 ze dne 14. 2. 2021, usnesení vlády č. 196 ze dne 26. 2. 2021, usnesení vlády č. 197 ze dne 26. 2. 2021, usnesení vlády č. 217 ze dne 26. 2. 2021, usnesení vlády č. 241 ze dne 1. 3. 2021, usnesení vlády č. 298 ze dne 18. 3. 2021 a usnesení vlády č. 314 ze dne 26. 3. 2021; dále jen „předmětná krizová opatření“), v důsledku kterých musela jako podnikatel v gastronomii uzavřít svou restauraci Smíchovský radniční sklípek. Žalovaná částka pak představuje součet marně vynaložených nákladů na provoz této restaurace za výše uvedené období spočívajících v nájemném za nebytové prostory ve výši 218 682,29 Kč (po započítání slevy poskytnuté za březen 2021), v leasingových splátkách na automobily Volkswagen Passat ve výši 46 552,44 Kč bez DPH a Cadillac Escalade ve výši 42 773,50 Kč bez DPH, ve mzdě a odvodech zaměstnavatele za zaměstnance Boychuka Natalyiaho ve výši 34 235,63 Kč a za leden 2021 i za zaměstnankyni Jarmilu Rollerovou ve výši 15 256 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 7 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 21. 10. 2024, č. j. 8 C 292/2023-38, zamítl žalobu o zaplacení částky 357 499,86 Kč s příslušenstvím (výrok I) a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 1 500 Kč (výrok II).

3. Soud prvního stupně vyšel z následujících skutkových zjištění. Žalobkyně podniká v oblasti hostinské činnosti a nebytové prostory pro provozování restauračního zařízení si pronajala od Městské části Praha 5 na základě nájemní smlouvy ze dne 21. 11. 2016. Nájemné pro rok 2021 bylo sjednáno ve výši 1 073 305 Kč bez DPH ročně, tj. 89 442 Kč bez DPH měsíčně. V březnu 2021 byla žalobkyni poskytnuta sleva na nájemném. Žalobkyně ve výše uvedeném období platila také leasingové splátky na dva automobily, a to Volkswagen Passat ve výši 46 552,44 Kč bez DPH a Cadillac Escalade ve výši 42 773,50 Kč bez DPH, náklady (tj. mzdu a odvody zaměstnavatele) na zaměstnance Boychuka Natalyiaho ve výši 34 235,63 Kč a za leden 2021 i na Jarmilu Rollerovou ve výši 15 256 Kč. Usnesením vlády č. 957 ze dne 30. 9. 2020 vláda v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ústavní zákon č. 110/1998 Sb.“) vyhlásila pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví a v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru (označovaného jako SARS CoV-2) nouzový stav, a to od 00:00 hodin dne 5. 10. 2020 na dobu 30 dnů. Usneseními vlády č. 1108 ze dne 30. 10. 2020, č. 1195 ze dne 20. 11. 2020, č. 1294 ze dne 10. 12. 2020, č. 1373 ze dne 23. 12. 2020, a č. 55 ze dne 22. 1. 2021 vláda podle čl. 6 odst. 2 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. prodlužovala nouzový stav vyhlášený usnesením vlády č. 957 ze dne 30. 9. 2020, a to postupně až do 14. 2. 2021. Usneseními vlády č. 125 ze dne 14. 2. 2021 a č. 196 ze dne 26. 2. 2021 vláda v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb. vyhlásila pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví a v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru (označovaný jako SARS CoV-2) nouzový stav, a to od 00:00 hodin dne 15. 2. 2021 na dobu 14 dnů a následně od 00:00 hodin dne 27. 2. 2021 na dobu 30 dnů, ten pak prodloužila usnesením vlády č. 314 ze dne 26. 3. 2021 do 11. 4. 2021. Na základě těchto usnesení vlády tedy na území České republiky trval nouzový stav bez přerušení od 00:00 hodin dne 5. 10. 2020 do 24:00 hodin dne 11. 4. 2021. Usneseními vlády č. 1332,

1341, 1374 a 1376 z roku 2020 a č. 53, 57, 78, 119, 125, 126, 196, 197, 217, 241 a 298 z roku 2021 o přijetí krizových opatření bylo mimo jiné stanoveno omezení přítomnosti veřejnosti v provozovnách stravovacích služeb (např. restaurace, hospody a bary). Žalobkyně uplatnila u žalované nárok na náhradu škody žádostí, která byla sdělením žalované ze dne 15. 7. 2021 zamítnuta s tím, že dle názoru žalované na žalobkyni uplatněný nárok nedopadají ustanovení (především § 36 odst. 1) krizového zákona.

4. Po právní stránce vyšel soud prvního stupně z krizového zákona a uzavřel, že odpovědnost státu za škodu vzniklou v souvislosti s přijatými krizovými opatřeními je upravena v § 36 krizového zákona, jedná se o odpovědnost objektivní s možností liberace v případě, že si poškozený škodu způsobil sám, a vzhledem k tomu, že do 11. 4. 2021 se výše uvedená opatření vydávala v režimu krizového zákona, je třeba žalobní nárok posuzovat dle krizového zákona a nikoliv podle zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19. Dále dospěl soud prvního stupně k závěru, že není prokázána příčinná souvislost mezi vydáním předmětných krizových opatření a vznikem tvrzené škody, neboť veškeré žalobkyni uplatněné nároky mají původ v jejích smluvních vztazích, tj. v jejích závazcích, které vznikly v době před vydáním těchto opatření žalovanou. Žalobkyně se totiž zavázala hradit nájemné a leasingové splátky ve smlouvách o nájmu a mzdu v pracovních smlouvách. Existence těchto závazků v době účinnosti opatření tak nebyla podmíněna předmětnými krizovými opatřeními, ale vyplývala z obecných civilních předpisů s tím, že na povinnost plnit závazky neměla opatření žádný vliv, jelikož vliv mohla mít pouze na možnost žalobkyně tyto závazky plnit z očekávaného zisku. K námitce žalobkyně ohledně marně vynaložených výdajů soud prvního stupně uvedl, že není přílehlavá, neboť žalobkyni uvedená judikatura dovolacího soudu se týkala porušení závazku mezi stranami sporu na rozdíl od žalobkyně, která v tomto sporu uhradila žalované částky na základě závazku se třetími osobami uzavřenými nezávisle na žalované, jež neměla na plnění daných závazků žádný vliv. Jednání žalované tak nebylo příčinou placení závazků žalobkyně. Soud prvního stupně také konstatoval, že teprve nemožnost generování příjmů v důsledku opatření vlády by mohla být hypoteticky příčinou škody, nicméně takový nárok nebyl předmětem tohoto řízení. Nad rámec toho pak soud prvního stupně poukázal na to, že při rozhodování o náhradě škody vzniklé podle žaloby zaplacením leasingových splátek je určující obsah právního vztahu plynoucího z leasingových smluv a pokud žalobkyně netvrdila, že by v důsledku opatření došlo k zániku možnosti prodeje vozidla, nelze tyto zaplacené částky za daných okolností posoudit jako škodu, neboť jednotlivé leasingové splátky nelze hodnotit jako nájemné, ale jde o „předplácení“ kupní ceny a případným odkoupením vozidla za zůstatkovou cenu by došlo ke kompenzaci těchto výdajů nabytím vlastnictví k věci. Soud prvního stupně tak uzavřel, že neshledal příčinnou souvislost mezi jednáním žalované a tvrzenou škodou a žalobu v plném rozsahu zamítl.

5. Městský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 13. 2. 2025, č. j. 53 Co 33/2025-66, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 600 Kč (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

6. Odvolací soud zcela vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a po právní stránce vyšel kromě krizového zákona i ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a uzavřel, že žalobou uplatněný nárok se řídí § 36 krizového zákona a že se jedná o odpovědnost objektivní s velmi omezenou možností liberace. Z těchto důvodů odmítl odkaz žalobkyně na judikaturu dovolacího soudu týkající se marně vynaložených nákladů na dosažení zisku (rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 861/2006, ze dne 22. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2623/2005, ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. 25 Cdo 453/2005, ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1409/2015 a ze dne 28. 8. 2008, sp. zn.

25 Cdo 1233/2006) jako nepřítadný, neboť se týká subjektivní odpovědnosti s rozsahem odškodnění upraveným v režimu jiných právních předpisů. Odvolací soud dále připustil, že marně vynaložené náklady na provoz restauračního zařízení lze sice v určitých případech považovat za skutečnou škodu, zároveň však zdůraznil, že vždy musí existovat příčinná souvislost se škodnou událostí. V daném případě tak musí jít o náklady vynaložené zbytečně v příčinné souvislosti s danými krizovými opatřeními. Odvolací soud zdůraznil, že veškeré žalobkyní uplatněné náklady mají původ ve smluvních vztazích a nebýt jich, žalobkyně by je nevynaložila. Na vynaložení nájemného, leasingových splátek a mezd neměla krizová opatření dle odvolacího soudu žádný vliv. Stejně jako soud prvního stupně shledal i odvolací soud nedostatek příčinné souvislosti mezi vynaloženými náklady a krizovými opatřeními a uzavřel, že odpovědnost státu založena není. K možnosti reparace výše uvedených nákladů jakožto náhrady ušlého zisku dle § 36 odst. 2 krizového zákona odvolací soud konstatoval, že „věcná škoda“ dle krizového zákona tuto majetkovou újmu nepokrývá, neboť dle sémantického i teleologického výkladu právních pojmů věcná škoda nezahrnuje ušlý zisk. Navíc dle odvolacího soudu účelem krizového zákona nebylo odškodňovat veškerou újmu na jmění, tedy včetně ušlého zisku, neboť tento zákon upravuje právní vztahy v důsledku mimořádných událostí, mezi než patří i pandemie COVID-19, jedná se tak o „vis maior“ a nelze tedy uplatnit rozšiřující výklad zahrnující kromě skutečné škody i ušlý zisk. Dle odvolacího soudu neobstojí ani historický výklad, neboť z důvodové zprávy ke krizovému zákonu a k zákonu č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, jež byly vládou předkládány současně, vyplývá, že tyto předpisy upravují pouze náhradu věcné škody a škody na zdraví, nikoliv ušlý zisk. Odvolací soud tak napadený rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

II. Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně v celém rozsahu (tedy v obou jeho výrocích) dovoláním, ve kterém uplatnila následující dovolací důvody.

8. Žalobkyně nesouhlasila se závěrem odvolacího soudu ohledně neshledání odpovědnosti státu za jí vzniklou škodu z důvodu nedostatku příčinné souvislosti mezi vynaloženými náklady a předmětnými krizovými opatřeními. Dle žalobkyně jsou marně vynaložené náklady uznávány jako typ škody sui generis s tím, že v důsledku porušení právní povinnosti škůdce se náklady dříve vynaložené za určitým účelem stanou náklady vynaloženými zbytečně. Dále žalobkyně uvedla, že v důsledku předmětných krizových opatření nemohla provozovat restaurační zařízení a nemohla tak generovat očekávané příjmy a zisk, nicméně musela i nadále vynakládat náklady plynoucí ze smluvních vztahů, a to i v době, kdy byla přítomnost veřejnosti v restauracích zakázána, neboť tyto smluvní vztahy nemohla ukončit ze dne na den. Žalobkyně tak náklady vynaložila zbytečně, tj. bez obdržení protihodnoty, a jsou tudíž skutečnou škodou. Rovněž zdůraznila, že nikdy netvrdila, že by sporné náklady vynaložila v důsledku existence krizových opatření, ale že v důsledku krizových opatření byly vynaloženy marně, jedná se tak o škodu v podobě marně vynaložených nákladů, neboť bez vydání krizových opatření by tyto náklady marně vynaloženy nebyly. Odvolací soud se tedy dle žalobkyně odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 861/2006, uveřejněného pod č. 19/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2623/2005, uveřejněného pod č. 71/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. 25 Cdo 453/2005, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1409/2015, uveřejněného pod č. 124/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a pro případ, že by Nejvyšší soud uzavřel, že tato rozhodnutí nelze aplikovat, uvedla, že se jedná o otázku v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešenou.

9. Současně žalobkyně zdůraznila, že žalobou uplatnila náhradu škody v podobě marně vynaložených nákladů, nikoliv ve formě ušlého zisku, úvahy odvolacího soudu v tomto směru jsou tak irelevantní.

10. Závěrem žalobkyně navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu i soudu prvního stupně a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

11. Žalovaná se k dovolání vyjádřila tak, že navrhla jeho zamítnutí, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně jsou věcně správné a žalobkyně v dovolání neuvádí žádné nové argumenty. Žalobou uplatněné náklady pak dle žalované nepředstavují náklady marně vynaložené v souvislosti s krizovými opatřeními a pandemií onemocnění Covid-19, neboť je žalobkyně hradila na základě svých smluvních závazků.

III. Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II. a XII. zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

13. Dovolání žalobkyně bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a § 241a odst. 2 o. s. ř.

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

16. Dovolání žalobkyně není přípustné v části směřující proti výroku I v rozsahu potvrzení výroku II rozsudku soudu prvního stupně a proti výroku II, a to podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., neboť těmito výroky bylo rozhodnuto o nákladech řízení. Jelikož dovolání není v tomto rozsahu objektivně přípustné, Nejvyšší soud je v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

17. Ve vztahu k dovolání v části směřující proti výroku I napadeného rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen výrok I rozsudku soudu prvního stupně o věci samé, se dovolací soud zabýval jeho přípustností dle § 237 o. s. ř.

18. Z hlediska hmotného práva záviselo rozhodnutí odvolacího soudu na posouzení otázky existence příčinné souvislosti mezi vydáním krizových opatření a vznikem tvrzené škody v podobě marně vynaložených nákladů. Obecně platí, že otázka příčinné souvislosti – vztahu mezi škodnou událostí a vznikem škody – je otázkou skutkovou, nikoli otázkou právní (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001). Právní posouzení příčinné souvislosti může spočívat toliko ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou či naopak nejsou způsobitelné tento vztah vyloučit (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3471/2009), což žalobkyně v rámci dovolání zpochybnila. Ohledně otázky posouzení existence příčinné souvislosti mezi vydáním krizových opatření a vznikem tvrzené škody v podobě marně vynaložených nákladů je tedy dovolání přípustné, neboť tato otázka dosud nebyla v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

19. Dovolání není důvodné.

20. Nejvyšší soud dospěl ve své judikatuře (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3471/2009, ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1729/2013, ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3285/2015, nebo ze dne 27. 1. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1788/2021) k závěru, že o vztah příčinné souvislosti jde, vznikla-li škoda následkem odpovědnostního titulu (např. nesprávného úředního postupu či nezákonného rozhodnutí nebo protiprávního jednání škůdce), tj. odpovědnostní titul a škoda jsou ve vzájemném poměru příčiny a následku, tedy je-li doloženo, že nebýt odpovědnostního titulu, ke škodě by nedošlo (teorie podmínky *sine qua non*). Nemusí sice jít o příčinu jedinou, nýbrž i jen o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, avšak musí jít o příčinu podstatnou, bez níž by ke vzniku škody nedošlo. Je-li více příčin, které působí souběžně anebo následně, je pro existenci příčinné souvislosti nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku škody natolik propojen, že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku (tedy, že prvotní příčina bezprostředně vyvolala jako následek příčinu jinou a ta případně příčinu další). K přerušení příčinné souvislosti pak dochází, jestliže nová okolnost působila jako výlučná a samostatná příčina, která vyvolala vznik škody bez ohledu na původní škodnou událost. Zůstala-li původní škodná událost tou skutečností, bez níž by k následku nedošlo, příčinná souvislost se nepřerušuje. Podle teorie adekvátní příčinné souvislosti je pak příčinná souvislost dána, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věcí a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události a současně by bez ní škoda nenastala. Pro odpovědnost za škodu tedy není nutné, aby její vznik byl pro škůdce konkrétně předvídatelný, nýbrž nesmí být vysoce nepravděpodobný.

21. Jde-li pak o posuzování příčinné souvislosti v případě škody v podobě marně vynaložených nákladů, tak dle komentářové literatury (srov. Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 939-940) je automatická nahraditelnost marně vynaložených výdajů oprávněně kritizována, neboť jde v podstatě o náhradu nemajetkové újmy, poněvadž samotný výdaj nebyl vynaložen v příčinné souvislosti se škodním jednáním, ale v jeho důsledku si jej poškozený „nemůže užít“. Ke vzniku takového nároku je tedy nezbytné, aby přistoupila ještě další okolnost, která v určitých případech nárok na náhradu takových marně vynaložených výdajů odůvodňuje. Obecně je pak za takový důvod vzniku odpovědnosti považováno „zklamání důvěry“. Náhrada škody by tudíž měla zahrnovat marně vynaložené výdaje, které poškozený v důvěře vynaložil.

22. Ve vztahu k otázce marně vynaložených nákladů Nejvyšší soud uzavřel, že k odškodnitelné újmě na straně poškozeného může dojít i tím, že v důsledku pozdějšího porušení právní (smluvní) povinnosti se náklady, dříve vynaložené za určitým účelem, stanou náklady vynaloženými zbytečně (aniž se dostavil s nimi očekávaný výsledek), a jsou tudíž skutečnou škodou, která je v příčinné souvislosti s tímto porušením právní (smluvní) povinnosti škůdcem (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2623/2005, publikovaný pod č. 71/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 861/2006, publikovaný pod č. 19/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2025, sp. zn. 25 Cdo 600/2024).

23. Pokud jde o jednotlivé případy náhrady zbytečně vynaložených nákladů, tak již v rozsudku ze dne 22. 12. 1987, sp. zn. 1 Cz 63/87, publikovaném pod č. 12/1990 Sbírky

soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud dovedl možnost požadovat náhradu marně vynaložených nákladů na použití vlastního motorového vozidla rodiče k uskutečnění styku s nezletilým dítětem ve výchově druhého z rodičů v důsledku zmaření styku s dítětem i tehdy, pokud tohoto rodiče druhý rodič včas neinformoval o objektivní překážce (např. o onemocnění dítěte) bránící uskutečnění styku s dítětem ve stanovenou dobu. V rozsudku ze dne 29. 4. 1988, sp. zn. 1 Cz 16/88, pak Nejvyšší soud uzavřel, že za skutečnou škodu vzniklou v souvislosti se zmařeným stykem s nezletilým dítětem by bylo možno považovat i zvýšené náklady na stravování vynaložené po dobu cesty rodiče do bydliště nezletilého dítěte za účelem stanoveného styku a zpět, a to ve výši rozdílu mezi účelně vynaloženými vyššími náklady s běžnými náklady žalobce na stravu. Dále dovedl Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 2289/2002, nárok na náhradu marně vynaložených nákladů (zde v podobě nákladů na účast dítěte na stornovaném zájezdu) v důsledku zmaření styku rodiče s dítětem ve výchově druhého z rodičů stanoveného soudním rozhodnutím nebo dohodou rodičů, aniž by tomu bránily objektivní důvody.

24. Dále byla nahraditelnost zbytečně vynaložených nákladů dovozována i v případě ukončení jednání o budoucí smlouvě jednou smluvní stranou bez legitimního důvodu s tím, že takto je chráněna dobrá víra druhé smluvní strany v to, že smlouva uzavřena bude (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, publikovaný pod č. 82/2007 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2008, sp. zn. 25 Cdo 127/2007). Ke shodnému závěru pak Nejvyšší soud dospěl i v případě jednání jedné ze stran platné smlouvy, jejíž účinnost je vázána na splnění podmínky, které vedlo k tomu, že podmínka splněna nebyla a účel smlouvy tudíž nebyl nikdy naplněn (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 25 Cdo 752/2017).

25. V rozsudku ze dne 22. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2623/2005, publikovaném pod č. 71/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, uznal Nejvyšší soud za nahraditelný marně vynaložený výdaj na daň z převodu nemovitostí, která byla prodávajícím uhrazena zbytečně, neboť kupující porušil své smluvní povinnosti a nezaplatil kupní cenu, což vedlo k odstoupení od kupní smlouvy prodávajícím. Obdobně dovedl Nejvyšší soud nahraditelnost i nákladů zbytečně vynaložených v souvislosti s koupí podílu na nemovité věci (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5296/2008) nebo na daň z převodu nemovitostí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4563/2009) v případě uzavřené kupní smlouvy, která byla nakonec zmařena z důvodu porušení předkupního práva spoluvlastníka nemovité věci prodávajícím. Naopak v rozsudku ze dne 22. 4. 2008, sp. zn. 25 Cdo 861/2006, publikovaném pod č. 19/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud uzavřel, že marně vynaloženými výdaji není zaplacená provize realitní kanceláři na základě mandátní smlouvy, jejímž předmětem byl závazek této realitní kanceláře vyvíjet za úplatu činnost směřující k vytvoření příležitosti pro dovolatele uzavřít smlouvu o nájmu bytu, která byla posléze uzavřena, ale nakonec nebyla realizována, neboť účel mandátní smlouvy (tj. uzavření nájemní smlouvy, nikoliv garance jeho trvání či bezproblémového průběhu) naplněn byl a provize tedy byla vynaložena účelně.

26. V rozsudku ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1807/2001, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že škodu mohou představovat i zbytečně vynaložené náklady na mzdy a další související náklady, jestliže protiprávní jednání škůdce (nevyklizení předmětu nájmu po ukončení smluvního vztahu) vedlo k tomu, že pronajímatel (v jehož případě pak Nejvyšší soud dovedl existenci regresního nároku vůči škůdci) nemohl ve sjednaném termínu předat pronajaté nebytové prostory poškozenému k provozu lékárny, kde tak nemohli jeho zaměstnanci pracovat a ani nevykonávali jinou pracovní činnost ve prospěch svého zaměstnavatele, ačkoliv jim byla mzda zaplacená.

27. Dále Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 6. 2006, sp. zn. 25 Cdo 453/2005, uznal existenci nároku jedné smluvní strany na náhradu marně vynaložených nákladů spojených s přihlášením patentu žalovaného v cizině, který nakonec přihlášen nebyl z důvodu porušení smluvní povinnosti druhou smluvní stranou dodat poškozenému dokumentaci k tomuto patentu, což vedlo k odstoupení od smlouvy. Zde Nejvyšší soud zdůraznil, že výdaje na poplatky pro řízení o přihlášce patentu nebyly vynaloženy z důvodu nedodání výkresové dokumentace druhou smluvní stranou, ale majetkovou újmou zde není samotné zaplacení těchto poplatků, nýbrž k újmě došlo až tím, že zrušením smlouvy se její obsah nerealizoval a investice poškozeného do společně dohodnutého projektu, učiněná podle smlouvy, se stala jeho ztrátou.

28. Za nahraditelné Nejvyšší soud považoval i náklady, které se staly marně vynaloženými z důvodu chybné (byť poskytnuté nad rámec povinností z cestovní smlouvy) informace o možnosti vyřídit si vízum na letišti cílové země (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1394/2007, uveřejněný pod č. 59/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

29. Nejvyšší soud rovněž v rozsudku ze dne 27. 1. 2016, sp. zn. 25 Cdo 5233/2014, dospěl k závěru, že uchazeč o veřejnou zakázku, s níž zadavatel neuzavřel smlouvu, ačkoliv jeho nabídka byla vybrána jako nejvhodnější, nemá právo na náhradu škody (rozdíl mezi náklady na pořízení elektřiny a tržbami z jejího zpětného prodeje a ušlý zisk z očekávaných tržeb) tím vzniklé, jestliže jeho nabídka nesplňovala podmínky zadávací dokumentace, o čemž uchazeč věděl, neboť v takovém případě nemohl mít dobrou víru v očekávání uzavření smlouvy a její realizace. Naopak v rozsudku ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 25 Cdo 1409/2015, Nejvyšší soud uzavřel, že jestliže uchazeč podal do veřejné soutěže nabídku, jež splnila předpoklady zadávacího řízení a byla úplná, a poté bylo zadávací řízení předčasně zrušeno v důsledku pochybení zadavatele při zpracování zadávací dokumentace (zadavatel teprve dodatečně zjistil, že požadovaný materiál není na trhu momentálně dostupný), staly se náklady uchazeče vynaložené na účast ve veřejné soutěži zbytečně vynaloženými, a představují tak jeho skutečnou škodu. K tomu Nejvyšší soud poznamenal, že pokud uchazeč požaduje náhradu za zbytečně vynaložené náklady na účast v zadávacím řízení, nikoliv za hodnoty, jež by získal z realizované zakázky v případě, že by zvítězil v soutěži, není vítězství v soutěži podmínkou vzniku jeho nároku na náhradu škody.

30. Z výše uvedeného tudíž vyplývá, že v případě škody spočívající v marně vynaložených nákladech dovedl Nejvyšší soud, že příčinnou souvislost je třeba zkoumat mezi porušením právní (či smluvní) povinnosti škůdcem a tím, že se náklady staly zbytečnými neboli byly vynaloženy marně, aniž bylo dosaženo prospěchu, který byl jimi sledován. Ačkoliv není judikatura Nejvyššího soudu zcela jednoznačná ohledně dalších podmínek vzniku takového nároku (srov. Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 940), lze z výše citovaných rozhodnutí v souladu s citovanou komentářovou literaturou dovést, že další podstatnou skutečností zakládající nárok na náhradu marně vynaložených nákladů je existence konkrétní důvěry poškozeného v okamžiku vynakládání nákladů v to, že účel, pro jehož dosažení je vynakládá, bude naplněn. Tato důvěra však nemůže být jen obecná důvěra např. v respektování práv a povinností ostatními blíže neurčenými osobami, ale musí vyplývat z konkrétního, užšího vztahu mezi budoucím škůdcem a budoucím poškozeným, jenž může být založen např. smlouvou mezi nimi, jednáním o uzavření takové konkrétní smlouvy nebo rozhodnutím soudu či jiného orgánu veřejné moci ukládajícím budoucímu škůdci konkrétní povinnosti, z něhož by mohl budoucí poškozený důvodně odvozovat, jakým způsobem se bude budoucí škůdce chovat. Následně marně vynaložené náklady tudíž musí být vynaloženy v takové kvalifikované důvěře v určitý právem předpokládaný výsledek, jenž však byl porušením

smluvní či jiné právní povinnosti ze strany škůdce zmařen, byť s ohledem na jeho užší vztah s poškozeným mohl tento důvodně předpokládat, že se tak nestane. Tak tomu je v případě náhrady marně vynaložených nákladů rodiče v souvislosti s neuskutečněním v jeho prospěch (soudním rozhodnutím či schválenou dohodou) stanoveného styku s dítětem, pokud druhý rodič (bez objektivních důvodů) poruší svou povinnost takový styk umožnit nebo jej včas neinformuje o objektivní překážce uskutečnění styku bránící, či v případě vynaložení nákladů směřujících k uzavření konkrétní smlouvy či naplnění smluvního vztahu, které však byly nakonec vynaloženy marně v důsledku porušení prevenční či později smluvní povinnosti škůdcem (bezdůvodné zmaření jednání o uzavření smlouvy či naplnění odkládací podmínky v uzavřené smlouvě, nepředání pronajatých prostor po ukončení smluvního vztahu, nedodání smluvené dokumentace k patentu, podání nesprávné informace o možnosti vyřízení víza při uzavírání cestovní smlouvy, nezaplacení kupní ceny kupujícím či porušení předkupního práva prodávajícím). Obdobně pak byla „zmařena důvěra“ účastníka veřejné soutěže v účelnost vynaložení nákladů na jeho účast ve veřejné soutěži, při jejímž zadání zadavatel porušil své povinnosti vypracovat řádnou (realizovatelnou) zadávací dokumentaci, což vedlo k jejímu zrušení, a tedy k marnosti vynaložení těchto nákladů. Naopak v případě, kdy důvěra osoby uplatňující náhradu škody nebyla nebo nemohla být zklamána (neboť účel smluvního vztahu z mandátní smlouvy byl naplněn nebo nabídka vybraného uchazeče o veřejnou zakázku nesplňovala zadávací dokumentaci), existence takového nároku dovozena nebyla.

31. I když se ve výše uvedených případech řešených Nejvyšším soudem jednalo vždy o případy odpovědnosti za škodu způsobenou porušením smluvní nebo jiné právní povinnosti ze strany škůdce, lze jejich závěry vztáhnout i na řešení otázky příčinné souvislosti v případě odpovědnosti za škodu z krizových opatření dle § 36 krizového zákona, jejímž předpokladem není žádné porušení povinností ze strany státu, nýbrž se jedná o zvláštní skutkovou podstatu objektivní odpovědnosti státu za škodu, předpoklady jejíhož vzniku jsou (1) provedení krizového opatření (resp. v případě krizových opatření vydávaných v souvislosti s pandemií koronaviru, které omezovaly či zakazovaly určité podnikatelské činnosti, jejich účinnost), (2) vznik škody a (3) příčinná souvislost mezi krizovým opatřením a vznikem škody (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1649/2007, uveřejněný pod č. 10/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2023, sp. zn. 30 Cdo 63/2023, publikovaný pod č. 68/2024 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). V případě škody spočívající v marně vynaložených nákladech je tudíž i u tohoto druhu odpovědnosti státu třeba zkoumat příčinnou souvislost mezi odpovědnostním titulem (zde mezi účinností krizových opatření) a tím, že se náklady staly zbytečnými neboli byly vynaloženy marně, aniž bylo dosaženo prospěchu, který byl jimi sledován, a současně je třeba zabývat se tím, zda zde v okamžiku jejich vynakládání existoval konkrétní užší vztah mezi státem a budoucím poškozeným, z něhož by mohla plynout jeho důvěra v to, že účel, pro jehož dosažení náklady vynakládá, bude naplněn, tedy že jeho naplnění nebude zásahem státu zmařeno.

32. Otázce výkladu § 36 odst. 1 krizového zákona v souvislosti s vydáním krizových opatření se Nejvyšší soud zabýval ve svém rozsudku ze dne 26. 11. 2025, sp. zn. 30 Cdo 2060/2024, v němž uzavřel, že § 36 odst. 1 krizového zákona sice upravuje odpovědnost státu za škodu způsobenou v příčinné souvislosti s vydáním krizových opatření, avšak primárně toliko škodu vzniklou v souvislosti s plněním povinností a se zásahy do vlastnických a užívacích práv uvedených v § 35 krizového zákona a mimo rámec náhrad v § 35 upravených (např. kdy v souvislosti s poskytnutím věcného prostředku dojde ke vzniku věcné škody spočívající v poškození či zničení věci, či při pracovní výpomoci, kdy dojde k újmě na zdraví). Toto ustanovení tedy nelze vykládat tak, že má kompenzovat újmy, které jsou nutným projevem omezení práv fyzických a právnických osob uvedených

v § 5 krizového zákona či oprávnění vlády v § 6 krizového zákona, pokud z tohoto zákona přímo nevyplývá opak. V tomto rozsudku tedy Nejvyšší soud uzavřel, že podle § 36 krizového zákona není odškodnitelný ušlý zisk z podnikání žalobkyně v důsledku krizového opatření, kterým bylo toto podnikání omezeno (ve zde řešeném případě byl ve stanovených časech zakázán maloobchodní prodej). Tento svůj závěr pak Nejvyšší soud opřel mimo jiné o to, že z hlediska svého účelu je krizový zákon prostředkem ke splnění základní povinnosti státu uvedené v čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, tj. ochrana zdraví (a skrze ni i ochrana životů obyvatel), přičemž čl. 2 ústavního zákona předpokládá bezprostřednost hrozby (pro zdraví), s čímž je spojena i nezbytná rychlost řešení nastalé krizové situace. Podstatou vyhlášení nouzového stavu tedy není to, že by jen díky němu stát mohl upravit či omezit práva a svobody občanů nebo jim uložit povinnosti v rozsahu, který mu jinak nepřísluší. Vyhlášení nouzového stavu je primárně o změně poměrů (kompetencí) mezi státními orgány a vlastně i o svého druhu přechodném omezení demokracie v zájmu ochrany společnosti před akutním nebezpečím, neboť oprávnění omezit práva a ukládat povinnosti, které by za normálního stavu příslušelo parlamentu cestou přijetí zákona, se z důvodu akutnosti nebezpečí a tím i potřebné rychlosti svěruje vládě, příp. dalším orgánům výkonné moci, byť jen na přechodnou dobu trvání nebezpečí a i nadále pod kontrolou parlamentu (resp. Poslanecké sněmovny a v případě jejího rozpuštění Senátu), který může kdykoliv proti moci vlády zasáhnout. I bez nouzového stavu by stát mohl zákonem upravit otevírací dobu maloobchodních prodejen, vč. zákazu prodeje v noci a v neděli, přičemž z ničeho nevyplývá, že by tak musel učinit za náhradu. Nejvyšší soud tedy dovodil, že přímo z krizového zákona vyplývá pro stát (s výhradami pro nyní projednávanou věc nevýznamnými) pouze povinnost k náhradě za omezení vlastnického a užívacího práva k majetku a dále v případě uložené pracovní povinnosti, pracovní výpomoci či povinnosti poskytnout věcné prostředky, a vedle toho podle § 36 krizového zákona ještě povinnost k náhradě případné škody (újmy) představované poškozením či zničením věcí, poskytnutých věcných prostředků či úrazem pracujících osob právě v souvislosti s omezením vlastnického či užívacího práva, poskytnutí věcných prostředků či vykonáváním pracovní povinnosti a pracovní výpomoci, příp. i při dobrovolné pomoci vykonávané v rámci organizované činnosti. V souvislosti s oprávněním vlády omezit právo provozovat podnikatelskou činnost z krizového zákona podle Nejvyššího soudu žádná povinnost státu k jakékoliv náhradě nevyplývá.

33. Z tohoto rozhodnutí tedy ve vztahu k posuzování příčinné souvislosti vyplývá, že vyhlášení nouzového stavu představuje primárně změnu poměrů (kompetencí) mezi státními orgány v zájmu ochrany společnosti před akutním nebezpečím, tedy pouze usnadňuje (procesně zrychluje) vydávání opatření, které by však stát mohl vydat i bez nouzového stavu, přičemž z ničeho nevyplývá, že by tak musel učinit za náhradu. Žalobkyně tedy v době vynakládání sporných nákladů nemohla mít důvěru v to, že stát nějakým zákonným způsobem výkon jejího podnikání neomezí, natož z důvodu natolik závažného, jakým je hrozba bezprostředního ohrožení zdraví a života obyvatel v důsledku celosvětové pandemie koronaviru, což pouze přijetí takového omezení z procesního hlediska usnadnilo, neboť i bez takové krizové situace je stát oprávněn zákonem podmínky podnikání na jeho území i bez náhrady upravit. Mezi státem a žalobkyní tedy neexistoval žádný konkrétní vztah, z něhož by plynula povinnost státu podnikání žalobkyně zákonným způsobem neomezit, žalobkyně tudíž nemohla sporné náklady vynakládat v důvěře, že stát do jejího podnikání nějakým zákonným způsobem nezasáhne. Nadto Nejvyšší soud upozorňuje (aniž by jakkoliv zpochybňoval výše uvedený závěr, že výše popsanou důvěru v naplnění účelu vynaložení sporných nákladů nemohla mít žalobkyně ani na počátku pandemie) na skutečnost, že v tomto konkrétním případě již cca rok před rozhodným obdobím od 1. 1. 2021 do 11. 4. 2021 pandemie, která vedla (jak v rozhodném období, tak i na jaře předchozího roku) k vyhlášení

nouzového stavu, trvala a stát tuto krizovou situaci i v předchozím období řešil vyhlášením nouzového stavu a omezením či zákazem určitých druhů podnikání. Žalobkyně tudíž v době od 1. 1. 2021 do 11. 4. 2021 nemohla vynakládat náklady na provoz restaurace v jakékoliv důvěře v to, že jí bude umožněno ji bez omezení provozovat a musela si být reálné možnosti zmaření účelu jejich vynaložení vědoma. Příčinná souvislost mezi vydáním posuzovaných krizových opatření a tím, že se žalobkyní vynaložené náklady staly zbytečnými, tedy dána není.

34. V posuzovaném případě však odvolací soud vyšel při závěru o neexistenci příčinné souvislosti z toho, že veškeré žalobkyní uplatněné náklady mají původ ve smluvních vztazích a že na jejich vynaložení neměla předmětná krizová opatření žádný vliv. Ačkoliv tedy odvolací soud obecně deklaroval, že musí jít o náklady vynaložené zbytečně v příčinné souvislosti s posuzovanými krizovými opatřeními, příčinnou souvislost nezkoumal mezi účinností vydaných předmětných krizových opatření a tím, že se žalobkyní vynaložené náklady staly zbytečnými, ale mezi krizovými opatřeními a vznikem těchto nákladů (jejich vynaložením). Otázkou, zda tyto náklady žalobkyně vynaložila v právním řádem chráněné důvěře v určitý předpokládaný výsledek, jenž však byl vydáním předmětných krizových opatření zmařen, se pak odvolací soud již nezabýval. Jeho právní posouzení je tudíž jak nesprávné, tak neúplné, byť závěr odvolacího soudu o neexistenci příčinné souvislosti v posuzovaném případě je, i když z jiných důvodů, věcně správný, jak je podrobně rozebráno výše.

35. Za situace, kdy bylo dovolání shledáno přípustným, se Nejvyšší soud ve smyslu § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. zabýval i tím, zda ve věci existují zmatečnostní vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., případně jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Existenci takových vad (nad rámec okolností posuzovaných v rámci řešení dovolací otázky) však žalobkyně netvrdila a nepodávají se ani z obsahu soudního spisu.

36. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve zbylém rozsahu ohledně části výroku I rozsudku odvolacího soudu, již byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I, zamítl.

37. O náhradě nákladů dovolacího řízení Nejvyšší soud rozhodl podle § 243c odst. 3 věty první o. s. ř. ve spojení s § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. a zavázal žalobkyni, jejíž dovolání bylo zamítnuto, k náhradě účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení vzniklých žalované v souvislosti s podáním vyjádření k dovolání, které nebylo sepsáno advokátem, neboť žalovaná nebyla v dovolacím řízení zastoupena advokátem a nedoložila výši svých hotových výdajů. Žalované tedy byla přiznána paušální náhrada hotových výdajů podle § 151 odst. 3 o. s. ř. za jeden úkon ve výši 300 Kč [§ 1 odst. 3 písm. a) vyhlášky č. 254/2015 Sb. ve spojení s § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb.].

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

Nesplní-li povinná dobrovolně, co jí ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněná domáhat výkonu rozhodnutí.

V Brně dne 26. 5. 2026

L. S.

JUDr. Hana Polášková Wincorová v. r.
předsedkyně senátu